

اندیشه سیاسی آیت الله شاه آبادی و نقش آن در شکل گیری اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)

چکیده محتوایی

بیان مدعا (حجت الاسلام جعفر پیشه فرد):

کمتر کسی است که نام آیت الله میرزا محمد علی شاه آبادی (ره) را بشنود و چهره امام روح الله خمینی (ره) به ذهن او تداعی نکند و در خاطره او نقش نبیند. این حقیقت در حیات طیبیه حضرت امام، کاملاً متلاؤماً است که ایشان، به شدت تحت تأثیر ابعاد وجودی مرحوم شاه آبادی بوده است و باید برای آن مرحوم حظی وافر را، در تکوین شخصیت بزرگمردی چون امام خمینی که تحولات جامعه کنونی ایران و بسیاری از تحولات جهان اسلام بلکه بین الملل متأثر از اندیشه های اوست، پذیرفت. احترامی که امام نسبت به شخصیت استاد فرزانه خود قایل است، به گونه ای است که در برابر هیچ یک از اساتید خود و کسانی که در تربیت و رشد ایشان نقشی بسزا داشته اند، چنین احترام و اظهار تواضع و فروتنی سابقه ندارد. جمله "روحي له الفداء" از جملاتی است که از حضرت امام تنها برای مرحوم شاه آبادی (ره) دیده و شنیده شده است.

غالباً آنچه از شخصیت شاه آبادی برای ذهن جامعه ما تداعی کننده است و بیشتر معروف میان خاص و عام می باشد و از همین بُعد هم به تأثیر گذاری او در شکوفایی شخصیت امام خمینی نگریسته می شود، ابعاد عرفانی و معنوی آن عزیز است. پرورده شدن جنبه های عرفانی و ملکوتی حضرت امام بر اثر افکار و اندیشه ها و جنبه های روحانی شاه آبادی (ره) بسی روشن و بی نیاز از سخن است. از خود حضرت امام هم در این زمینه مطلب فراوان است. از آن روز که در مدرسه فیضیه او را ملاقات می کند و با پرسیدن یک مسأله عرفانی، او را اهل کار می یابد و نزد او سالها به تلمذ و آموختن متون سنگین عرفانی همچون؛ شرح فصوص قیصری و مصباح الانس ابن حمزه فناری و مفتاح الغیب صدر الدین قنوی و شرح منازل السائرین کاشانی می پردازد، پیوند و علقه معنوی میان این مرید و آن مراد بسته می شود و هر روز هم بر حرارت این ارادت و شیدایی افزوده می گردد. او، شاه آبادی را چنان یافته بود که اگر هفتاد سال هم تدریس کند، هر روز حرفی نو در چننه دارد و از این رو حضور در محضرش را غنیمت می شمرد. حتی پس از مهاجرت آقا شاه آبادی به تهران نیز، این ارتباط و تعلق خاطر گسسته نشد و به مجرد اینکه ایام تعطیلی پیش می آمد مثل عاشورا یا ماه رمضان، خود را به فیض حضور او می رسانید. چون با روح لطیف روح الهی خویش، این لطیفه را احساس کرده بود که: "روحي لطيفتر از روح مرحوم شاه آبادی ندیدم".

ناقد اول (حجت الاسلام دکتر رهدار):

شیوه طبقه بندی شاخصه های اندیشه سیاسی آیت الله شاه آبادی بگونه مناسب مطرح نشده است و می توانست در مدل بهتری ارائه شود؛ خوانش مبانی اندیشه سیاسی آیت الله شاه آبادی مفید هست و لیکن مناسب بود ارتباط میان کنش ها و حرکات ایشان با زمان کنونی روشن شود؛ روشن نشده است که کنش های ایشان چه میزان برخاسته از مبانی فلسفه سیاسی ایشان است و چه میزان برگرفته از اخلاق و عرفان ایشان؛ وزن هر یک از شاخصه های آیت الله شاه آبادی معلوم نشده است.

ناقد دوم (دکتر میر علی):

عنوان مقاله تأثیر اندیشه سیاسی آیت الله شاه آبادی بر حضرت امام است و لیکن در مقاله تنها اندیشه های آقای شاه آبادی ارائه است و به تأثیر گذاری پرداخته نشده است؛ برخی از شاخصه های اندیشه سیاسی مطرح شده در مقاله با برخی دیگر از شاخصه ها متداخل است مانند جهاد شجاعانه و قیام لله؛ یکی از اندیشه های مهم حضرت امام و بنیانی ترین اندیشه ایشان مسأله ولایت فقیه است و در مقاله روشن نشده است که آیا آقای شاه آبادی در این اندیشه نیز اثرگذار بوده است؛ عدم تطبیق شاخصه های ارائه شده در مقاله با اندیشه های حضرت امام.